

196/3 SØRDALSELVA

FYLKE: Troms
Kommune: Bardu
Nedbørfelt: 271 km²
Toppunkt: 1505 m o.h.
Utløpspunkt: 70 m o.h.
Marin grense: -
Kraftpotensial: -
SP-kategori: -
Økonomiklasse: -
Naturgeografiske regioner: 36c, 44a

Sørdalselvas nedbørfelt er en del av Barduvassdraget. Det aktuelle området ligger sør for Setermoen, mellom Altevatn-Østerdalen og Salangselvas nedbørfelt.

Klimaet er kjølig oseanisk med stor humiditet. Midlere årsnedbør er 800-900 mm.

Vassdraget strekker seg fra vannskillet på grensen mot Sverige i sør, til ca 30 km nordover til det løper ut i Barduelva. Nedbørfeltet domineres av høyfjell som omkranser elva i øst og vest. Høyfjellsområdene har isbreer og fjelltopper, ofte med flate toppområder. Høyest rager Rieppecåkka på 1459 m o.h. i sørvest, og Snøhetta på 1505 m o.h. på vannskillet mot vest. Dalsidene er stupbratte. Øverst har dalen canyonpreg. Elva renner forholdsvis stri stort sett hele vegen. Nedenfor Sørmø renner den over ei brei elveslette. Nedbørfeltet har få større vann, de to største er Tuvvatnet i Melhusdalen og Geitryggvatnet i Isdalen.

Berggrunnen er dominert av næringsrik glimmerskifer og marmor.

Frodig løvskog dominerer i nedbørfeltet. Langs elva vokser en kantskog av gråor. Dalsidene har blandingsskog av løvtrær. Spesielt i de vestvendte liene er skogen frodig, feltsjiktet er dominert av høgstauder og storbregner. Bjørka tar over opp mot fjellet, og danner skoggrense i 500 meters høyde. Over skoggrensen er heivegetasjonen mest framtreddende. På kalkrik grunn er det reinrosehei.

Øvre og størstedelen av nedbørfeltet er så å si uten inngrep. Et par steder er det satt opp reingjerder. De nedre deler av Sørdalen er noe kulturpåvirket og har inngrep som bebyggelse, derav et begrenset antall hytter, veier, kraftlinjer, enkelte skogteiger hvor det er foretatt treslagskifte til gran og noen mindre forbygde elvestrekninger. I nordvest ligger en liten del av nedbørfeltet innen et av Forsvarets skyte- og øvingsfelt.

Naturfaglige verdier

Vassdraget representerer en frodig sidedal til Barduvassdraget. Området har store naturfaglige verneverdier og er egnet som typevassdrag for de rikere sidedalene i indre Troms. Området er lite påvirket av tekniske inngrep, bortsett fra noe elveforbygning i nedre del. Vassdraget har referanseverdi. I vest grenser objektet til Salangselva som er vernet, mens Barduvassdraget i øst er nytt til kraftproduksjon. Området er i NOU 1986:13 foreslått som nasjonalpark som vil grense til en nasjonalpark på svensk side.

Botanikk

Vegetasjonen i området er spesielt rik, med flere sjeldne arter og plantesamfunn. De svært frodige løvskogene preger dalen. Fjellområdene, spesielt mellom Sørdalen og Isdalen, er botanisk sett svært rike og med nordlige unisentrisk fjellplanter og østlige arter. Området er av Fylkesmannen i Troms i 1976 foreslått som landskapsvernområde. Det inngår i området som er foreslått som Sørdalen-Isdalen nasjonalpark.

Stor verneverdi ***

Landfauna

Vassdraget har relativt stort artsmangfold av fugler, der det også inngår noen truede arter. 74 arter er kjent. Fuglesamfunnet knyttet til løvskogen i nedre deler er spesielt rikt. De alpine samfunnene knyttet til våtmark er fattigere. Nedbørfeltet har mange egnede lokaliteter for klippehekkende rovfugl.

Vassdraget utgjør et godt leveområde for mange dyrearter. Utløpet av Isdalen er et godt hareområde. Fjellrev og bjørn kan påtreffes på streif. Rev og mink finnes fast. Jerven trekker fast langs hele dalføret, også gjennom Melhusskaret og Isdalen. Gaupe har tilhold i nedbørfeltet gjennom hele året. Elg benytter dalføret hovedsakelig som sommerbeite, men også i forbindelse med kalving, helst i nedre del. Elgen har viktig trekkvei gjennom Sjørdalen fra sommerbeiter på svensk side ved Tornetrask til vinterbeiter i Øvre Bardu. Sjørdalen har stor elgtetthet.

Stor verneverdi ***

Vannfauna

Ferskvannsaunaen er gjennomgående individrik med en allsidig sammensetning av dyregrupper. Artsinventaret er gjennomgående middels stort for gruppene døgnfluer og vårfluer, mens steinfluefaunaen er artsrik. Melhus- og Isdalselva som fører bre- påvirket vann med lav temperatur har en rik ferskvannsauna. Innsjøene som jevnt over er høytliggende har en sparsom ferskvannsauna. Elektrolyttverdiene er høye, og pH svakt basisk. Det er påvist ørret, røye og ørekyt i elva.

Middels/stor verneverdi **(*)

Kulturminneverdier

Ved Pålnoiviken nær svenskegrensen ligger det en samisk offerplass, med funn fra yngre jernalder. I nærheten er det et fangstgropssystem fra veidetilpasningens tid. Reindriftsgrupper har hatt flytteveier gjennom Sjørdalen på vei til kysten. Her finnes rester etter hvileplasser og sommerboplasser. Ved fangstgropene er et reingjerde. Ved Brubakken var det en samisk markeds plass, her er det gammetufter. Et verdifullt kulturminne er restene etter en gamme, muligens fra 1700-tallet, nær Melhussetra.

Fast gårdsbosetning i dalføret ble etablert omkring 1820 av innvandrende bønder fra Østerdalen. Det finnes innslag av gamle hus i gårdsbebyggelsen, de fleste fra annen halvdel av 1800-tallet. Hus med spesiell verneverdi er Melhusstua fra 1820 og stabburet på Åkran. Rester av kverner og stamper ligger ved sidebakkene. Øverst i Sjørdalen, i Isdalen og Melhusskardet er det tufter og enkelte gamle seterhus etter seterdriften. Et skiferbrudd ved Strømseng var en viktig binæring i mellomkrigstiden. Det finnes gamle bruer og rester etter slike i dalen.

Kulturminnene i Sjørdalen er typiske for området og viser ulike etniske gruppers historie. De har kunnskapspotensial knyttet til ulike samiske næringstilpasninger og til døleinnvandringen til Bardu. En samisk offerplass har spesiell verdi. Her er kulturhistoriske verdier i lokal og regional sammenheng på tvers av riksgrensen. Elva er et sentralt element i kulturlandskapet.

Stor verneverdi ***

Friluftsinnteresser

Vassdraget har store natur- og opplevelseskvaliteter, med slående kontraster mellom fjell- og breområdene og de frodige dalførene. Nedbørfeltet har stor betydning som friluftsområde for en rekke grupper. Det ligger godt til rette for mange aktiviteter, i særlig grad fotturer og skiturer, jakt og naturstudier. DNT har viktige merkede turruter i området, samt en ubetjent turisthytte. Lokalbefolkningen driver jakt på de gode bestandene av elg og lirype. Både på norsk og svensk side ligger vernede og foreslått vernede områder. Atkomsten til vassdraget er god, og det samme gjelder framkommeligheten langs vassdraget.

Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Det er 43 gårdsbruk i nedbørfeltet hvorav 19 er i drift av eier. Jordbruket er vesentlig basert på storfehold. Jordbruksarealet er på 3,3 km². Dyrkbar mark er på 8,5 km². Skogbruksaktiviteten er jevnt over meget god. Barskogarealet er 4,3 km, og løvskogarealet 20,5 km.

Stor verdi ***

Reindrift

Nedbørfeltet berører reinbeitedistriktene Gielas og Altevattn. Det første er helårsdistrikt, det andre vinterdistrikt. I tillegg har svensk reindrift sommerbeite i deler av feltet. I fjelldalene i feltet er det gode sommerbeiter for rein. Selve dalføret nyttes lite av reindriften. Reineierne har ikke arbeidsanlegg i feltet.

Middels verdi **